

GAAL GYÖRGY

GAAL GYÖRGY MAGYAR
NÉPMESE-
GYŰJTEMÉNYE (2.
KÖTET)

György Gaal

**Gaal György magyar népmese-
gyűjteménye (2. kötet)**

«Public Domain»

Gaal G.

Gaal György magyar népmese-gyűjteménye (2. kötet) / G. Gaal —
«Public Domain»,

Содержание

ELŐSZÓ	5
XII. KI HOGY VET, UGY ARAT	6
XIII. NEMTUDOMKA	13
XIV. LEÁNYSZÍN BÁLINT ÉS GYÖNGYSZÍN ILONA	20
Конец ознакомительного фрагмента.	23

György Gaal

Gaal György magyar népmese- gyűjteménye (2. kötet)

ELŐSZÓ

Ime ismét egy fogás Gaal György mesegyűjteményéből; ezuttal tizennégy mesével.

Ezek közül Gaal maga, német kidolgozásába egyet vett fel, a XXIII. szám alatti halászmesét; Erdélyi hármát, a XIII. XXI. XXII. számúakat.

Tíz tehát először jelenik meg, sőt magyarban tizenegy.

A mi kiadásunkat az is jellemzi, hogy azokat nem csak a tartalomra nézve illetetlenül, egészen úgy mint egy és más nép-embere által közöltettek, adjuk, de híven tartva meg a kifejezés minden sajátságait is. A nyelvtani szófűzés azért igen gyakran nem correct; az egyszerű népi elme sokat oda gondol, kifejezésében szökéseket tesz, tudva hogy hallgatója oda érti, mit ki nem mond is. Ebben, mint egyébben is, különbözik e naiv rögtönzők előadása az irói előadás nyelvétől. S ez által, ha szabálytalan is, néha frisebb. A mívelt olvasó, ha egyszer bele egyezett a népi elbeszélők e kiváltságába, gyönyörűséget is fog érezni e pongyolaságból.

Mi ily olvasót tartottunk szem előtt; s ezt azok kedvéért mondjuk el, kik azt látszottak kívánni, hogy szabályos mondat-alkotást hozzunk ez elbeszélésekbe.

Még a kiejtésre nézve is meghagytuk a sajátságokat. A pusztá olvasót azok nem zavarják; a nyelv gondos észlelője köszönettel fogja venni.

Meg kellett tehát még az egyenetlenségeket is hagyni. Egy elbeszélő így, más amúgy fejezte ki magát, amúgy ejtett egy vagy más szót.

Az első kötet a tudomány, az öszves időszaki sajtó által örömmel üdvözlötetett, dicsértetett, ajánltatott. Bár derék kiadónk a közönségtől is hasonlót tapasztalna. Vér ez a mi vérünkéből; megérdemli hogy mint édes miénket nyájasan fogadjuk.

Sajtó alatt egy harmadik kötet is.

Augustus 10. 1857.

XII. KI HOGY VET, UGY ARAT

Volt a világon egy király, akinek három gyermekei valának, amelyek így neveztettek: a legöregebbnek neve vala Imre, a következőnek Edvárd, a legíjjabbat pedig Innocensnek hívták. A többi között amidőn ezen nevezett királyíjjaknak az atyjok őket felneveltette fényes születések szerént úgyannyira; hogy az imént említett királyfiak iskoláikat már egészen elvégezték, az édes atyjok is ezen felnevelt gyermekeknek egy kevésbé megöregedett, jóllehet ugyan őtet az öregsége nem annyira sanyargatta, mint istentől rá küldött betegsége. Sok időnek elfolyása után betegségében, a sok rendeléseknek elintézése után, már annyira ellankadozott, hogy kénytelenítetett a doktorokat összehívni. Amidőn összejöttek, tanácskoztak azon; hogy őtet megint régi jó egészségire hozhassák; de itten valóban semmiféle orvosság nem használt; Mit volt mit tennie, ezen tanácskozók közt egyik megszólamlott, és mondotta, hogy volna a világon egy kert, amelybe egy kút volna, és egyetembe ott volna olyan víz, amelyből hogyha akarminő beteg innék, tehát a régenti egészsége visszatérne, sőt mi több, még fiatalabb is lenne. Itten ezen beszédet hallgatták a királynak fiai is, és a többi között Imre, a legöregebbik, a maga szobájába hívatta testvéreit, és itten megcsókolta őket ezen elejekbe tett kérdésivel, hogy állnának az ő szándékára. Itten Edvárd és Innocens testvérei, ambátor még nem tudták akaratját, de még is megerősítették őtet azzal, hogy akármi volna, ők akarják szándékát követni. Ezen nagy erős fogadások után mondja Imre, testvéreinek: ime mostanában megmondom tinéktek. Tudjátok, a mi édes atyánk beteg, és pedig igen rosszul vagy, de a doktor mondotta hogy azon vízből, amely a világon van, hogyha iszik belőle, megegyeségedik. Így tehát, édes testvéreim, mondjuk meg édes atyánknak, hogy engedje meg minekünk: mi el akarunk menni mind a hárman, és azon vizet felkeresni. Ugyanazonnal mindjárt meg is jelentették, és kérték atyjokat engedelem végett, hogy elmehessenek. Bármely nagy fájdalmat okozott édes atyjoknak ezen kérések, de azonban még sem tagadhatta meg az ő esedezéseket.

Így tehát midőn már édes atyjoktól az engedelmet megkapták, mindjárt minden rendeléseket megtettek, és három beborított hajócskát csináltattak számokra. Midőn már minden együtt volt, elbucúztak édes atyjoktól és nemzetségeiktől, és egyszersmind a három testvérek bátorították őket hogy ne búsuljanak: majdan nem sokára visszajönnének. Ezek után megcsókolták egymás, és útnak mentek. Amint a vizen mentek volt, legelsőbb evedzett Imre bátyjok, és azután Edvárd, és szegény Innocens, mint legíjjabbat mindig legutolsó volt. Így amint ők mennének, egy kis leányka a vízben sírva rongyosan vagy, és amidőn Imre arra ment, kérte őtet még az egekre is, hogy venné őtet fel, hogy ezen jótételeért dolgában segíteni fogja; de az én Imrém bizony fel nem vette a kis leányt. Amint Edvárd is arra ment, szinte azonnal üdvözlötte a kis leány őtet, és imádta mint bátyját, de ez is szinte oly üresen hagyta kéréseit, mint az első. Utóbbá – nem hiába az neve is Innocens – arra jött, alig várta ezen nagylelkű ifju királyfi csak hogy arra mehessen, s azon kis leánykát felvehesse; különben másokkal is szánakozó volt, és másokkal jól tenni mindenkoron szeretett; így tehát a midőn közelgetett, őtet a kis leány öszvetett kezekkel kérte, csakhogy felvegye, különben itten meg kell nekie halni; de az Innocens királyfinak nem kellett sok kérés, anélkül is hiszen a volt szándéka, ővele jól tenni, és hogy a legközelebb faluba valahová beadja. Bevette tehát ladikjába, és azonnal a maga ingeiből reá adott egyet, és más ruhákkal is betakargatta, és minthogy a kis ladik oly félhajó formára volt csinálva, egy ágyat is csináltatott bele, és oda a leánykát belé fektette, és mindjárt kis pecsenyét, kalácsot, hozzá tartozandó jó italt is adott nekie, hogy annál nyugodalmasabban aludhassék, amint valóban úgy is volt.

Hagyjuk tehát már itten a kis leányt aludni, és menjünk a három testvérek rendelésére. Itten tehát amidőn ezen a vizen egy: vendégházra akadtak, kiszaladtak mind a hárman, és bementek a vendégfogadóba, és itten ettek és ittak; ezek után azt végezték magok között, hogy akármelyik hahogy hamarabb ezen helyre megérkezik, tehát a többieket is meg kell nekie várni. Így tehát amint megfogadták, úgy meg is tartották szavaikat, amint, bővebben megláthatjuk, és hallhatjuk

cselekedeteket. Itten elbúcsúztak, és megcsókolták egymás orcáit, és három fele vették útjokat; de itt az volt már a kérdés, ki merre menjen? A kis leány felébredt, ésmondotta hogy ő csak tartson egyenesen, jóllehet messzire lehet látni, és még sem szemlélhetnek valamely szigeteket avagy házakat. Ő valóban szót is fogadott, és bátyjainak azt mondotta, hogy egyenesen fog ő hajózni, ami nekik kedvekre volt, és a két testvérek egyik jobbra, másik balra mentek. Már most hagyjuk menni ki a merre akar; hanem lássuk és hallgassuk, mit csinál az Innocens királyfi, az kis leánykával. Már többé nem volt szomorú, sőt inkább víg volt a leányka; itten a többi között kérdegeti egyről másról a királyfi: kicsoda, vagy micsoda lenne, kik az ő nemzői, és hogy hívják őket. Az első kérdésre azt mondotta a leányka: kímélje meg őket az által, hogy ő ne lenne azon szerencsétlen, aki maga nemzetségit és szüléit felfedezze őelőtte, hanem annyit mondhatok, hogy most oly szerencsétlen vagyok mások csalárdsága által, mint az úr valahára hazajöttékor lenni fog. Ezen nagyon megváltozott a szegény jószívű Innocens; azért mindjárt is mondotta a kis leány: mindazonáltal ne félj, de azonban eszeddel élj, isten el nem hágy, és elhagyatásodkor is meg fog segíteni. Ezen megintelen megörült az Innocens királyfi, de már mondd meg tehát, hogy hívnak? Felele: engemet neveznek Erzsébetnek. Ezen szót igen is nagyon kedvelte ezen királyfi, minthogy megholt anyját is úgy hívták. Már mostanába mondja az Erzsébet: te engemet mindenekről tudakoztál, hallgasd meg te is hát kérésemet, és felelj: nemde te vagy azon királynak fia, aki oly rosszúl vagyon, és azon vizet keresed amely által meggyógyúlhat, és testvéreid is azért mentek volt, nemde? Felelte volt Innocens: Igen. Látod, édes jótevő princem, te igen nagy jót tettél velem, köteles tartozásomban vagyon énnekem is, hogy velem tett jó akaratodat viszonzom, de el ne felejtkezzél rólam mind szerencsétlen ideidben, annál inkább ha dolgozol jól fog folyni, és visszajövetelünkör neveltess fel pompásan, hogyha azon égő szeretet benned el nem aludt, a melylyel erántam ezen kis idő alatt viseltetél. Ő de mely szívesen hallgatta a kis Erzsébet beszédjét Innocens! mindeneket megfogadott nekie, sőt még azt is, hogy haza jövetelökbe úgy fogja őket neveltetni, mint első kisasszonyt. Ezt megköszönte Erzsébet és csókolta kezeit jóakaratajért, és ők ketten per te s tu voltak, mivel kedvelte nagyon a kis Erzsébet leánykát. Itten előhozta mindjárt: látod édes Innocens úti társam, mink ketten szerencsésebbek fogunk lenni, mint a te két testvéreid, hanem eszeddel élni tudj, és örömdben el ne felejtsd magadat, hanem szót fogadj akkor, amidőn szükséges lenni fog, és kiáltani fogok. Látod, kedves Innocens úti társam, azon nagy kertet, amelynek közepibe az a nagy roppant kastély van? ottan van az a víz, amelyből hogyha a te jó atyád inni fog, hát meggyógyúl; hanem már mostanában hallgasd mitevő légy. Én erről hallottam valaha szüleimtől, s így tehát neked is tanácsul adom mind ezeket; hanem amidőn be fogsz menni az ajtón, meg ne ijedj: ott két óriás fog állani, és amint be fogsz menni a kertajtón, a középső kertbe vagyon három kút, és ugyan a középső kútból meríts vizet, azonban kárt tenni avagy valamit elhozni ne bátorkodjál, különben rosszúl fog a dolgozod menni, hanem azonban enni és inni, és amit csak akarsz tenni, mindeneket elkövethetsz, de csak el ne felejtsd magadat. Itten azt is tudtára adja a kis Erzsébet, hogy senkinek semmi ereje és hatalma nincsen valakinek véteni, hanem éjjél után aki ottan találta, azonnal öszveszakasztják. Így tehát tegyed azt amit én teneked mondtam, úgy mindenekben jól fog dolgozod menni.

Alig hogy oda értek hajócskájokkal tizenegy órákor estve, azonnal egy karóhoz megkötötte hajóját Innocens, és a kis leányka Erzsébet kint maradt, és Innocens királyfi bement, elvitte magával a hozott három palackot, és amint bement volt, egy keveset megrémült; bámult a sok ritkaságokon, jóllehet ugyan nekie ezek mind tetszettek, de azonban még sem felejtkezett ő el Erzsébet szavairól, hanem azonnal, amint mondotta volt Erzsébet, azon kútból a középső kertben palackait teli merítette, és úgy istennek hálát adott, és azzal útnak vette magát ki a kertből. Mindazonáltal palackait egy helyre letette volt, és mindeneket jól megnézett, fájt ugyan neki a szíve hogy tudta: sokáig nem maradhat. A többi közt, amidőn már majd az egész palotát öszvejárkálhatta, lejön; az óriások mellett vagyon egy szoba, ahol aludt három princeszné, és sokféle ételek, valamint italok is voltak. A kis Erzsébet csak egyszerre kiált: Innocens úti társam, vigyázz, soká ne mulass, mivel már két fertály tizenkettőt elütötte; de azonban gondolta magában: míg én jól nem lakom, és kívánságomat be nem

teljesítem, addig el nem megyek. Már majdhogy egész kívánságát be nem teljesítette volt, újonnan kiált a kis Erzszi: Innocens uti társam, gyere, mivel három fertály már elmúlt tizenkettőre. Ezt hallotta jól Innocens, és ment volna már, de szembe tűnt ottan fekvő egy angyali szépségnek személye, úgymint princeszné; nem sokat késett, hanem piros két orcáit megcsókolta, és azonnal két fekete folt maradt a képén adott csókjaitól. Ekkor nyomban harmadszor kiáltott Erzszi leánya: Siess, Innocens uti társam, különben ezen szempillantásban tizenkét órát üt. Minthogy kívánságát beteljesítette, azonnal fölfogta letett tele merített palackait, és hajócskájához sietett; alighogy felült, mindjárt ütött az óra tizenkettőt. Itten hogyha legkevesebbet késett volna is Innocens Erzsébet leánykával, életeket eljátszották volna, de még is kiáltottak utána a felébredt óriások a többi emberekkel egyetemben: hogyha te holnap magadat minálunk jelenten nem fogod, rettegjen egész házad nemzetsége. Lehet képzelni, mely viszontagságok között hányódtak mindketten, de örültek mégis, hogy szerencsésen megmenekedhettek. Így amint evedzettek haza felé, mondja Erzsébet leánya: kedves Innocens uti társam, fedezd te fel énnekem mit láttál, és mit csináltál azon idő alatt, míg azon kecsegtető helyen voltál, különben, hogyha kérésedet nem teljesíted, igen könnyen veszedelembé jöhetsz. De Innocens királyfi mintha valamely papnak gyónt volna, mindeneket megvallott, azt is hogy megcsókolta az ott lévő princesznét. Mindezeknek értésre azt mondotta Erzsébet: lásd, édes Innocens uti társam, ha te már mostanában azon a helyen, a melyet magatoknak kiválasztottatok, bátyáiddal összejössz, vigyázz magadra: ők tégedet itatni fognak, csak hogy vizeidet palackaidból a magokéba önthessék, és a tiédbe természeti Dunavizet fognak önteni, és ezen alkalmatosság által atyád előtt végképen meg léssz vettelve bátyáidnak álnoksága miatt, ők pedig felmagasztaltatnak. Jól vagy; amint Erzsébet leánya mondotta, ugyanúgy a szegény jó lelkű Innocens királyfit a többi két testvére meg is csalta; azonban még is gondoskodott Innocens királyfiról a leánya, mivel mindenekről értelmessé tette volt őtet, és legtöbbit azt említette uti társának, hogy ha testvéreivel össze fog jönni, mindeneket megmondhat mit látott, és mely helyről hozta az élő vizet, de csak azt ne mondja mit tett volt az ott fekvő princesznével.

Jól vagy; Innocens mindezeket jól megtartotta fejibe, és nem is tett semmi említést mindezekről, hanem mind csak azon voltak Imre és Edvárd két testvérei, hogy szegény öccsöket ravaszság által elcsábíthassák. Jóllehet ugyan eleget vigyázott magára, mindazonáltal még is megcsalták, nem ugyan részegséggel, hanem álomport öntöttek poharába, és amidőn ő azon italt megitta, kevés idő alatt csendesen el is szunnyadozott. Amidőn Innocens legmélyebb álmába volna, itten örültek csalárd testvérei, és vizét a magok palackjokba önteni nem átkodtak, az övébe pedig közönséges vizet öntöttek, és amint mindent kipakoltak, szinte azon móddal ismét mindeneket visszatettek volt. Már itten, amidőn Innocens királyfi kialudta volt magát, az volt legelső kötelessége, becsinált üvegjeit megvizsgálni, hogy valamely szerencsétlenség nem esett-e rajtok; de fájdalom hogy nem vette észre alattomban praktikált cselekedeteiket. Így amidőn már végképen magokat a vizen álló vendégházba kipihenték, útnak vették magokat atyjok városa felé.

Csakugyan kevés idő alatt otthon is lettek. Nagy örömmel várta az egész udvar a három királyfit, és amidőn édes atyjok eleibe mentek, legelsőbb is mindegyik kezét megcsókolta; egyik is, másik is azt állította, hogy az ő vize a legjobb, de minthogy közönséges szokásban vagy minálunk is az ily alkalmatosságokban a legifjabb kérésit szerencsétlenni, tehát a beteg király, úgymint édes atyjok, az Innocens vizéből legelsőbb is ivott valami keveset: de erre nem hogy jobban érezte volna magát, sőt inkább rosszabbul lett. Amidőn a két testvére látta ezen dolgot, azonnal édes atyjokat kérték, hogy az ő vizökből igyék, mindjárt jobban fog lenni: valamint édes atyjok valóban ivott is vizökből, ezen italtól ugyan nem hogy rosszabbul lett volna, sőt inkább majdnem egész régenti friss egészségét visszanyerte, és így többet is ivott belőle, már úgy annyira, hogy valóban egészséges lett. El lehet gondolni, mely szörnyű nagy öröm díszesítette a királyi házat; de amint az öröm mérték nélkül; virágzott, úgy annyira és oly hamar bú és bánat is borította az udvart azon okból, mert a király öröme nem is tudta talán hogy mit csinált. Elég az hozzá, ő nagyon haragudott fiára, de még is azt nekie nem mutatta, hanem egy időben behívatta az udvari vadászt, és ezen parancsolatot adta

nekie, mondván: Pista, te kifogsz az én Innocens fiammal holnap vadászni menni, úgy is kedvelli ő nagyon, ezen mulatságot; de amidőn már jól messze fogtok a várostól lenni, anélkül hogy te valamit őnekie mondanál, egyszerre maradj hátra, és lődd agyon. Ezen szóra azonnal térdre esik a vadász azon kérésivel, hogy akarmit, csak ettől a rettenetes szolgálattól kíméljen meg kegyelmes király: készebb leszek itten hagyni a jó szolgálatot, mint hogy én, akit udvarlok, agyon lőjem. Sírt, könnyörgött érette, de mind nem használt Pista esedezése, hanem ismét ezen parancsolatjával erősíti: hogyha te holnap reggel 10 óráig ötöt agyon nem lövöd, és nagyobb bizonyság végett a szivét és tüdeit nekem haza nem hozod, hogy megehessem, úgy mindjárt akasztófára szegeztetlek. Mit volt tenni Pistának, kellett megfogadni a parancsolatnak beteljesítését, jóllehet ő más gondolattal simította mind ezeket. Amidőn már mindent megmondott udvari vadászának, vacsora közt azt mondta gyermekeinek: mivel, kedves fiaim, fáradtatok érettem, megengedem néktek: mindegyik mulathat holnap úgy amint akar, egész nap; és minthogy Innocens vadászatba találja legfőbb kedvét, tehát kimehetsz Pistával jókorán, ti pediglen későbben. Itt kinek volt nagyobb öröme mint Innocens királyfinak, hogy látta édes atyjának szivességét? de azonban nem tudta volt alattomos rendelkezéseit. Következik a reggel, jó korán ugyan fel is költötte Pista kedves urát; látta azonban Innocens Pistát hogy nagyon szomorkodik, de akár mint vallatta, még sem hozhatott belőle ki egy szót sem e felől, csak mindég azt mondotta, hogy nem volna neki kedve ma vadászni menni. Alattomban aranyait, nem különben drága kincseit öszveszedte volt Pista, úgy mint udvari vadász, aki Innocens szolgálja vala, és mindeneket okosan elrendelt, mintha istennek rendelkezései tették volna; mindazokról pedig ő semmit sem tudott, hanem amidőn már mindeneket elkészített, jelenti urának hogy kész volna minden, méltóztassék lóra ülni, és induljanak ki vadászni. Aki is mindjárt felült, és mentek.

A midőn kiértek, azt mondja vadász Pista, kedves urának lábaihoz borúlva, és lábait csókolva: Én szerencsétlen inas! Kérde az: mi bajod? Ha már ki kell fedeznem, hallja tehát szerencsétlenségemet. Énnekem parancsolatom vagyon ő felségétől, hogy agyon lőjem, és szivét tüdeit haza vigyem; mindazonáltal ne ijedjen meg, édes drága jó uram, hanem cselekedje azt, amit én javasolni bátorkodom: itt vannak minden legdrágább kincsei és öszveszedett pénze, menjen a merre tud, és lovát is vigye el. Ő pedig egy kutyát, aki éppen arra szaladt, agyon lőtt és tüdeit és szivét kivette szemlátomást. Ezen jóságáért meg akarta ötöt jutalmazni Innocens, de az megköszönte, és csak arra kérte, hogy valaha róla meg ne felejtkezzék. A királyfi erre csak egyet mondott nekie, hogy az Erzsébet leánykára jól vigyázzon, szolgáljon amit parancsol, és beszélje el neki, de csak magának, történetit: tudom hogy senkinek szólni nem fog; hanem az udvari praefectustól kérj költséget, aki úgy is megfogadta volt énnekem hogy kedvemért nekie mindenkor mindenbe szolgálni fog, és hogy utoljára tisztelem ötöt.

Már mostanába hagyjuk szaladni az Innocens királyfit, és menjünk arra, mint végezte dolgait Pista. Amint elbúcsúzott urától, haza ment ezen jelentéssel, hogy a királyfit agyonlőtte, és íme itten vagyon szive és tüdeje, amelyet az öreg király mindjárt előtte megevett. Kevés idő múlva azon kertnek commendáns urától, ahonnan az élő vizet hozták, azt írták a volt beteg királyhoz: hogyha nem akarja magát ostromlatni, tehát küldje el ide palotámba azon fiát, aki személyesen itt volt, némely dolgokat akarnánk vele közleni, és hogy semmi baja lenni nem fog. Itten kénytelenített a király úgy szólván e parancsolatot beteljesíteni; ugyanazon okból mindjárt előhivatta két fiát, akiknek mondotta, hogy mi jött volna az kertnek direktorjától. Arra Imre mindjárt azt felelte: Elmegyek én, kedves atyám, csak minden készen legyen holnap. Amidőn ezeket Imre királyfi mondotta volt édes atyjának, legnagyobb rendelkezéseket tétetett; és következendő nap reggel jó idején magával vitt inassal fényes ruhába felöltözködve elindultak, és szerencsésen azon említett helyre el is érkeztek, ahol ötöt legnagyobb parádéval várták, és ami még több, a hídon, ahol őnekie keresztül kellett nyargalni, fekete bársonnyal volt a közepe behúzva; éppen csak a hídnak széleit hagyták úgy, fontos okokból, amelyeket majd bővebben megértünk. Itten, amidőn Imre királyfi ezen szembetűnő felékesített hidat meglátta, ő ugyan semmiféleképen el nem kerülhetett, hanem kénytelenített azon keresztül menni inásával egyetemben, de nem a bársonyon, hanem csak a szélein, ahol be nem volt azzal húzva, keresztül

nyargaltak. Alig hogy a hídon keresztül mentek volt, tiszteletire egynehány fő fejek mentenek eleibe és bevezették a palotába, és valamennyieknél praesentálták; de megijedt Imre, mivel ezen a helyen soha sem volt, azt sem tudta mitévő legyen, jóllehet ugyan nem annyira mutatta nekik. Így a midőn már örvendeztenek eljövetelén, azt kérdezték: Te voltál itt atyádnak vitt élő vizért? Viszonozta: Igenis. Mondd meg tehát, mit láttál, mit csináltál, és honnan merítetted a vizet? Mivel az öcscsitől mindezeket hallotta, meg is tudott felelni; de midőn kérdezett több ízben is: semmit mást nem csinált volna-e? valóban többet nem mondhatott, mivel azt nem látta, mit csinált volt az öcsce ottan. Így tehát a csalárdság világosságra jött, és drágán és sajnosan meg is fizette az ő hamis tetteit. Minthogy már nem vehettek belőle semmit mást ki, alattomba a rendelés megtétetett, amelyet mindjárt meglátunk. Minthogy látták hogy ez itten nem volt, tehát azt mondták nekik: ha mást nem tett mint amit mondott, tehát elmehet. Örült Imre királyfi alattomban hogy szerencsésen elmehet; de amidőn a hídnak közepén volt, hátra marasztották az inasát, őelőtte pedig fortélyosan a híd kétfelé nyitattott, ahol oda készített halálos eszközöktől, melyek alul oda voltak csinálva, meg is halt, mert amidőn a híd felnyitattott, beléjük esett; az inasnak pedig ismét egy levelet adtak által azon parancsolattal, hogy ha holnap az öreg: királynak az a fia meg nem jelenik, aki személyesen itt volt, tehát felgyújtatják városát, és más kegyetlenségeket is visznek rajta véghez. Amidőn az inas elindult haza felé, nagy szomorúan haza érkezett a történetnek elbeszélésével; itten a nagy szomorúság, sírás, bánkódás meg nem szűnhetett az elvesztett fiúért; és a midőn az általadott levélnek értelmét ismét általolvasta a király, majdan kétségbe hogy nem esett. De mit volt nekik mit tenni, hivatja az otthon levő Edvárd fiát, és értelmessé teszi az egész dologról ötet; ez nagy bátorsággal azt feleli: attól ne tartson édes atyám, hogy kegyetlenséget tesz rajtunk, mivel én el fogok oda menni; hanem hogy szegény Imre oly rút halállal meghalt, azt magam is bánom. Alig hogy megreggeledett, mindenek rendelésbe voltak, felült Edvárd királyfi is egy inassal, és jó egészséget mondott otthon maradott nemzetségeinek, addig is míg visszajönne.

Ezzel mentek; és amidőn odaértek, valamint bátyját, szinte, ötet is ágyuszóval, trombitaharsogásokkal várták tiszteletül, de valamint Imre, úgy szinte Edvárd királyfi is nem bátorkodott a bársonyon keresztül lovagolni, és csak a szélén lassú lépéssel lovaglott. Amint már a többi között beszélgetés gyanánt ettől is azt, amit itten volt bátyjától, kérdezték, ez sem mondhatott mást mint az, és más cselekedetekről semmit nem tudott. Ennek is tehát azt mondotta a fő fejedelem: Jól vagy, elmehettek haza, és ez is azon halált, a melylyel Imre bátyja kimúlt, nem kerülte el. Itten láthatjuk tehát a hamisság-követők sorsát; Ezen második itten levő királyfi inasának is általadtak egy írást, amelyben meg volt írva hogy most nem egy napot, hanem négy holnapokat adok várakozásúl, és hogyha addig sem küldöd el az igazi fiadat, ki itten volt, úgy egész erőmmel reád fogok menni, és téged ostromolni.

Itten a király bezzeg megijedt úgy, hogy nem is tudta mikép imádja istenét segítségül, mivel azon felekezetnek százszorta több és vitézebb katonái voltak. Hogy látták cselédjei az ő királyokat szomorkodni, kivált vadász Pista, a aki Innocens hív szolgája volt, valamennyien kérték az istent, csak némiképen megsegítse az ő szeretett királyokat. A többi közt Erzsébet kis leányka már jóformán felnevelkedett és minthogy a királytól parancsolat volt, hogy kisasszony név alatt tiszteljék, mivel azonban megszerette ötet, jóllehet Innocens fia hozta, mindazonáltal az udvari praefectusnál nevelkedett, és mindenféle szép munkákra taníttatott, még pedig a király költségére; az egész udvar is szerette ötet, úgymint Erzsébet kisasszonyt, mivel jó, és kellemetes, és emberbecsülő volt. Így amint napról napra az egész udvar szomorkodott, egyszeri időben azt mondja Erzsébet kisasszony, nevelőjének, hogy engedné őnekik meg máma Pista vadászszal templomba menni, és hazajövelekor ővele csak két óráig magánosan egy szobába lenni. Az udvari praefectus, kéréseit ezen ártatlan kisasszonynak meg nem tagadhatta, hanem mind azokat megengedte. Így amidőn a dolog elvégeztetett volna, templomba mentek ketten imádkozni, és haza jövetelökkor egy rendelt szobába becsukták magokat, és nagy csendességben ottan értekeztek. Egy kevés idő múlva azt mondja Erzsébet: térdepeljünk le ezen feszület eleibe, és fohászkodjunk valamiért, és mint fogjuk szívünket

érezni. Amint ezt véghez vitték, kérdi a kisasszony: Pista, mint érzed szívedet és lelkiismeretedet? Felelte: Nyugodva és csendesen. No látod, tehát én is hasonlóképen úgy érzem, valamint te. Pista, meg ne ijedj kérésemtől, és fogadd meg előbb: reá állsz-e? én veled leszek mindenütt. Azt mondja Pista: Drága kisasszony, hogyha tudnám: valósággal életem vesztésibe kerülne, még is reá állnék parancsolatjára. No hallgasd: ami királyunk nemde szomorú, és öregszik napról napra, és máskülönb enemet szépen felneveltetett a maga költségén, holott ezt nem reménylhattuk volna tőle, minthogy Innocens princfia hozott engem ide, és oztán agyon lövetni parancsolta általad. Jó hogy te azon esetbe okosabb voltál, mint az ő rendelése, és hogy énnekem azt felfedezted; arról még senki semmit nem tud hogy életben vagyon, hanem, édes Pistám, bármely büntetést vetne reánk a királyunk, amelyet nem reménylek, de mindazonáltal még is kérjünk audienciát ketten, és hogy csak maga előtt akarunk valamit kérni, hamindjárt az udvari praefectus úr jelenlétében is történni fog, az semmit sem tesz. Jól vagyon. Amint ők ketten megfogadták egymásnak lekötölezésöket, hogy erről szólni senkinek nem fognak, úgy meg is tartották. Következendő nap jelentik magokat, és kéri ő felségét, hogy tetszenék őket egy kegyelem kéréséért eleibe bocsátani; a király szívesen megengedte udvari praefectus jelenlétiben őket magánosan bejönni. Itten mindjárt lábait csókolták, és sírtak, de nem szólhattak semmit sem fájdalomaitól. Kérdezi a király: te Erzsébet és Pista, mit tudnátok tik éntőlem kérni, hogy én azt meg nem adnám? Nagy nehezen üdvezlik őtet, és kéri nem egyébért, csak hogy Pistának, aki lábai előtt térdepelt, vétkeit megengedje, legyen bármely cselekedetből álló vétek az. Ha az isten előtt eltöröltetik vétke én nem bántalak érte, és meg is engedem. Ő itten nagy fohászkodással hálát adtak az egek urának, és felugrottak eleibe, és mondják, hogy az Innocens királyfi még él, és Pista őtet meg nem lőtte. Ezen a király úgy megörült, hogy oly annyira leeresztette magát hogy Erzsébet kisasszonyt, valamint Pista vadászt is örömébe megcsókolta: Ő ti jó lelkek, tehát ily kéréstek vagyon tinéktek? hálát adok én az istennek; de mondd meg tehát, Pista, hol vagyon Innocens fiam? Felséges király! én útnak eresztettem sok kincsekkel, és nem tudom, hová szaladt. De hiszen szívét megettem? Az egy időtlen vadállat volt. No az semmi sem, csak hogy él. Itten elmentek haza örömmel, az egész udvar mindjárt megtudta ezen édes érzeményű újságot; már most még jobban szerették Erzsébet kisasszonyt és a hív szolgát Pistát; de ezen jelentéséért és okosságáért Pistát mindjárt úri szolgálatba tetette, anélkül is írni olvasni tudott, és máskülönb jól nevelt ifju is volt, és Erzsébet kisasszonynyal az udvari praefectusnál együtt nevelkedtek, továbbá és, egy szóval mindig együtt voltak.

Amidőn ő felsége megtudta ezt, hogy Innocens fia még életben vagyon, azonnal lefestette őtet friseséggel, és mindenfelé elküldötték a képit ezen aláírott szavakkal: Aki ezen királyfit megtalálja, avagy haza hozza, amit csak kíván tőlem, mindent megadok. A többi közt ezen lefestett királyfi abban a városban is kitétetett, ahol ő boltoslegény volt már három esztendeig. Itten minthogy épen akkor ragasztották ki, amidőn a nagymise alatt nem vették annyian észre, és ahol ő mint boltoslegény volt urával asszonyával, mint másszor is, a szobaleány pedig véletlenül menne az utcára, hát látja hogy ottan fel vagyon ragasztva a kép, de írni és olvasni a leány nem tudott, hanem leszakasztotta, s amidőn asszonya jött, mondja: Asszonyom, ehez a képhez oly nagy hasonlatossága vagyon a mi legényünknek, hogy alig hiszem hogy nem ő lenne. Az urának olvasni oda adják, és a többi közt ő is csodálkozik rajta, mely szép ifju lenne, de tagadhatatlan volt: a sok faggatás után megvallotta hogy ő volna az a szerencsétlen királyfi, akiknek az egész történetét előlbeszéllette. Itten csodálkoztak rajta, hogy oly alacsonyagra vetette magát, de nem is hiába dicsérték őtet az ő jó viseleteért, mivel csakugyan a nevelése és fényes születése sem engedte volna meg másképp viseletit. Itten a boltos mindjárt kocsit, inast, pénzt nagy summával adott neki uti költségül, és nem sok idő múlva az városból, ahonnét jó esmerősétől elbucsúzott, az atyja városába érkezett. Minthogy itt kívülről éjjel nappal várták, alig hogy kérdezték személyének való kitételit meglátása után legnagyobb puska és ágyuszózatokkal atyja házáig bekisérték. Innocens, mint mindenkoron, engedelmes fia volt atyjának, ennek lábaihoz borúlt, és atyai engedelmet kérte, de édes atyja csókjaival nem győzött nekie eleget panaszkodni: Inkább énnekem kell tőled bocsánatot kérni, mintsem teneked! Elbeszéllette már nekem Erzsébet veled

hozott kis leánykád, hogy a Pista parancsolatomat véghez nem vitte; már mostanában, édes fiam, pihend ki magadat; és továbbá előlbeszéllette Innocens fiának szerencsétlenségét, és egyszersmind megmondotta a küldött levélnek értelmét, aki is két napnak elfolyása után útnak vette magát bíboros bársonyos ruhában, de előre megizente nekik egy inas által személyének kijövetelit.

Valamint két testvéreit, szinte úgy ötet is legnagyobb tisztelettel fogadták, hanem Innocens királyfi a vele ment inásával egyetemben nem kímélték a bársonyt, hanem keresztül erős futással szaladtak, hogy csak úgy rebdeztek utánok a bársony darabjai. Ezek mindjárt látták hogy ennek kell lennie, és mindjárt azt tették nekik is kérdésül: mit csinált, amidőn itt volt? Ő megvallotta, hogy egy leányt megcsókolt, akinek két fekete folt maradt a képén; mindjárt kihozták ezt, és újonnan egymást megcsókolták, és azon két fekete folt ábrázatjáról abban a szempillantásban elmúlt. Örömben valamennyien együtt Innocens atyjához mentek, aki is nem kisebb örömindulatok közt vette őket, és nagy mulatságot adott nekik, és több érdemes fő fejeket meghívtak. Itten beszéd közt megköszöni Innocens atyjának annak a kertnek direktora, aki máskülönben valaha királyi fejedelem volt, de ottan elátkozva volt három princesznéjével egyetemben; s elmondja, hogy úgy volt elrendelve, hogy ha ki oda bemenni bátorodik, és leányát megcsókolja, és elhivatván megvallja cselekedetét, meg fognak szabadulni; Innocens pedig azt cselekedte, tehát legyenek ők egymásé. Azonnal megesküdtek őket, és nagy vendégséget tartottak három napig, és engedelmet kért a királytól az elátkozva volt fejedelem, hogy két fiai oly szerencsétlenül jártak: ők csak magoknak tulajdoníthatják, miért ők Innocens öcsöket megakarták csálni. Amint ezen két özsveesküdt hitvestársak sok ideig együtt éltenek, nem felejtkezett el Innocens az Erzsébetről és Pistáról sem, hanem Erzsébet kisasszonyt, minthogy már arra való volt, az első titkos tanácsához férjhez adta, és Pistát főrangba tette, és maga feleséginek testvérét hitvestársul neki szerezte, és így ezek után szerencsésen és legjobb békességben együtt éltek, és sok esztendeig együtt laktak, és így lett a történetnek is vége.

XIII. NEMTUDOMKA

Volt egy időben egy király Scythiában, ahonnd a magyarak eredetöket veszik anélkül is, akinek egy felesége vala. És egynehány esztendőknék elfolyása után felesége meggyermekezett, és szült a világra egy Dániel nevezetű princet, és abban az éjtszakában, valamint órában, nem különben minutában is, a ménesen egy kanca egy csikót ellett, és azon csikót a király, amidőn megtudta volt, hogy azon csikót ellette a kanca, azonnal a kisded gyermekinek Dánielnek ajándékozta. A többi közt amidőn már a gyermek több esztendeig neveltetett, és arra való volt hogy már oskoláit is folytathatta, azokat járta és szorgalmasan tanúlt, de önekie bevett szokásában volt, valahányszor oskolába be vagy hazajött, mindenkoron legelőbbször is lovacsájához ment, megnézni és megsimogatni.

Egyszeri alkalmatosságnál, amidőn a királynak el kellett menni háborúskodni, tehát önnön feleségit és gyermekit legfőbb generálisára bízta, és alattomban ezen generális az királynéval szövetségbe jött. Itten minthogy az asszony félt a gyermeknek okosságától, valamint a generális is, azt javasolta nekie, hogy jól vigyázza, és alattomba járjon hozzája, és ölötte olyas dolgokról legkevesebbet se mutasson. De minthogy ezen két szerelmes, ördögökkel praktikált gondolatokkal teli volt, a gyermeket ezen világból kivesztetni szándékoztak, azon okból minthogy féltek az ő szemességétől. Jól vagyon; eltökéltették magokba a szegény Dánielnek elvesztését, eféleképen úgymint: kérdezi a generális a királynétől: Te szivemnek szívyszerelme, mely móddal mulasztod hát ki gyermekedet ezen világból? amelyre feleletül adta: az legkevesebb, mivel én anyja vagyok: ma tehát éjtszaka, amidőn le fog feküdni, de már akkor oda lesz készítve az ágyba egy hegyes tör, és én nekie fogok hízelkedni a midőn lefeküdni fog, és egyszersmind csiklandozni fogom, ezt ő pedig nem szereti, akkor tehát meg fog hirtelen fordulni, és úgy abban a hegyes törben agyon szúrja magát, és így lesz Dániel életének vége.

De minthogy a kis princ mindenkoron iskola előtt lovához lement megnézni, hogy mint vagyon, épen ezen az napon lovacsáját nagy szomorúan találta, és magában kezdett a királyfi lovacsájához beszélni: ugyan mi bajod lehet, te szegény pára? de minthogy a ló a kocsisoktól megszólamlani nem bátorkodott, csak leütötte a fejét, és úgy is gondolta magában: iskola után megintlen hozzája fog eljönni, és addig is nagy szomorúan mutatta magát előtte. Iskola után a Dániel királyfi ismét elment a lovához, és oly alattomban beszaladt, hogy sem kocsisok, annál inkább mások az ő bemenetelét észre nem vették, és újonnan kezdett magában lovához beszélgetni, és símogatta: Ugyan édes páram, mi bajod lehet teneked? Hát egyszerre a lovacska megszólalt: Énnekem ugyan semmi bajom nincsen. Hát ezen szavakra szinte meghidegedett a királyfi, és kérdezi őtet: Tudsz tehát te beszélteni is? Ó igen is, hallgasd meg csak panaszimat: a te anyád öszve vagyon beszélgetve a generálissal, és ki akarnak mulasztani rút halállal ezen világból; és elbeszéllette nekie, hogy mint tartsa magát ezen az éjtszakán. Valamint a lovacsája javasolta, úgy szót is fogadott; nem is vetköződött le, csak a kanapén elszunnyadott, és úgy reggelig ottan maradott. Ezen a cselekedetin Dániel királyfinak megdöbbenek a két akaró elvesztők; jóllehet ugyan nem tudták miokból cselekedte volt ő ezt, mindazonáltal újra ismét öszvebeszélgettek, és azt végezték, hogy úgy is szereti Dániel az édességeket, tehát minthogy másszor szokásában volt a legkissebb darabot megenni, tehát annál tetszetősebb kis darab édes cukrocskákat méreggel öszvevegyítve készíttetnek, és úgy fogják elintézni, hogy épen szeme előtt látszassanak.

Másnap, amidőn oskolába akart menni, ismét lovacsájához ment, és mindjárt megszólamlott hozzája: nemde kis királyfi, nem végeztek ki ezen világból? de vigyázz máma; és elbeszéllette nekie hogy azon édességből ne egyék, különben, hogyha szót nem fogad, meg kell nekie halni. Amidőn a királyfi haza jött az oskolából, ismét szokása szerint lovához bement, és az megint említette őt a legnagyobb figyelmetességre, aki is azt végbe vitte. Amidőn már az asztalhoz ültenek, kevés levest és még egynehány ételkből jóízűen evett. Már itten azt gondolta az anyja és a generális, hogy majdan nem sokára vége lesz életinek, de amidőn az édességet elébe adták, hogy egyék belőle, kézcsókolással megköszönte, és felkelt az asztaltól, és elment tanulni. Te szivemnek szívyszerelme, tudod-e mi itten

a bökkenő? A király ezekben a napokban haza fog jönni, tegyed magadat beteggé, és azt mondjad nekie, hogy addig meg nem egészségesedél, míg azon csikónak, aki akkoron ellett meg, amidőn te szülted a kis Dánielt, májából nem eszel: lásd ime ez ami akadályunk: nem a gyermeknek okossága, hanem a csikónak fortélyos javaslása; kövesd tanácsomat, úgy szerencsésen ki fog ütni igyekezetünk.

Jól vagyon. Amint ők itten elvégezték tanácskozásokat, a generális a maga szobájába ment. Azon idő alatt a király is megérkezett, és, ami még legtöbb, az örömmel teljes kis Dániel királyfi is éppen akkor oskolájából haza jött, és praefectusa addig nem hagyta atyja eleibe menni, míg a leckéit fel nem mondotta. Azon alkalmatosság alatt a királyné panaszkodott hitves társának, amint feljebb mondtuk, hogy addig egészséges nem lehet, míg csak azon csikónak májából nem eszik. Hiszen, lelkem, az legkevesebb: levágatom, és kívánságodnak eleget teszünk; de csak várj egy keveset, míg a Dániel fiam haza jön, akié a csikó, hogy legalább utóljára megláthassa. Csenget a király; amint bejön az inas, éppen akkor Dániel királyfi is bement; az inast elküldi, és mondja az atyja a fiának: meg kell öletnünk a teneked adott csikódat az anyád kedvéért. Jól vagyon, édes atyám, de várjon egy kis ideig, legalább hogy felvehessem nyargaló nadrágomat, és egyszersmind engedje meg hogy itten előtte megjelenhessek. De az okos Dániel fortélyossággal élt, és leszalad nagy hamarsággal lovához, aki igen nagyon búsult, és megmondotta nekie ezen szomorú hírt; de a lova Dánielt bátorította, és javasolta nekie, hogy kérné ki atyjától azon szabadságot, hogy utóljára az udvarban háromszor körül nyargalhasson, és annak elvégzése után kérjen magának egy pohár bort, és igya meg atyja egészségeért, és az anyja, valamint a generális egészségeért, hogy azon cselekedetüket véghez nem vihették, a melyben iparkodtak volt. Amint Dánielnek lova javasolta, úgy is cselekedett; beszalad nyargaló nadrágjával, és térdre esik atyja előtt; engedje meg, édes atyám, hogy utóljára legalább rajta az udvarban háromszor körülnyargalhassák. Azonnal megtétetett a rendelés és a lovacskát felnyergelték. Amidőn felült és már háromszor köröskörül lovaglott Dániel, megállt, és kért atyjától egy pohár bort, amelynek megkapása után atyjára reá köszöntött: ez legyen édes atyám egészségeért; hasonlóképen, anyámnak, és a vele tartott generális egészségeért azon okból, hogy kívánságokat rajtam nem bosszúlhatták elszánt gyilkolással. Ezeknek elmondása után Dániel lova vele egyetemben, amidőn már megitta volt borát egészségeért, a palotán felül ugratott, és úgy hetedhét országig elvitte őtet.

Amidőn a király ezt hallotta, és látta ezen szörnyűséget, bement a generális szobájába, és megköttette őtet azon parancsolattal, hogy mindjárt a várnak négy szegletire felakaszszák, ami véghez is vitetett, feleségét pedig legerősebb tömlőbe tette; de mivelhogy Dánielnek visszajövetelire semmi mód nem adatott, feleségét azonba szerette, megirgalmazott nekie, és kivétette a tömlőből, és így régentibb gráciájába megmaradott.

Azalatt a Dániel királyfit a lova egész London városáig vitte Angliaországba, és letette a mezőn, ezen kérésnek mondásával: én azért hoztalak, édes gazdám, ezen városba, hogy ha te megtartod szavamat, tehát itten király fogsz lenni. Megigérte Dániel, s megis tartotta fogadását. Azt mondotta nekie a csikó: hogyha tégedet akárki és akármiről kérdezni fog, feleletül csak azt adjad: nem tudom. Jól vagyon; bement a városba a királyfi, és egy helyütt megtalálják szólítani: ki vagy? Nem tudom. Honnend jössz? Nem tudom; és ez mindig így ment. Ez minthogy egynehány napokig a városban így járkált, a többi közt a királynak is tudtáraadták, hogy itt volna egy igen gyönyörű gyermek, és akarmit kérdeznek tőle, feleletül mindig csak azt mondja: Nem tudom. Az semmi, hozzák ide, majdan én a konyhámba adatom szolgának. Aminthogy el is hozták a király eleibe. Tetszett nekie Dániel, mivel szép gyermek volt, és kérdezi az is tőle: hogy hívnak? Nem tudom. Ezzel mindjárt a főszakácsnak általadatott azon parancsolattal, hogy akár micsoda kárt talál tenni, verni nem szabad őtet. Itten az a bevett szokás volt, hogy minden vasárnapokon, akire a sor reá jött, otthon kellett maradni, tüzet rakni, és a többinek mindnyájan misére kellett menni. Nem sokára őreá is a sor reá érkezett, ahol a többi közt reá parancsoltak, hogy a vizet és húst addig is legalább feltegye, hadd forrjon; ez pedig feltette ugyan, hanem hamut is hintett a hús fölé, és vízzel teli töltötte. Amidőn haza jöttek, látják a cselekedetét: mit volt mit tenni, verni őtet szabad nem volt, és úgy szidás nélkül vagy azzal,

nekie mindegy volt. Kérdezik őtet, miért tette ezt? nem tudom. Kénytelenítették mindent kivetni, és friss húst hozatni, és úgy megintlen mindeneket hozzá készíteni, és ezek után Nemtudomkának is hívatott. De minthogy Nemtudomka a konyhába többféle károkat is tett, a főszakács ő felségének megjelentette azon kérésével, hogy méltóztassék őtet máshová tetetni; akit is még azon a napon a kertésznek általadtak, hogy segítsen nekie egyben és másban dolgozni, és ha valahová a kertész ki tanál menni, hogy a kertre vigyázzon.

Történt egy vasárnapon, hogy a kertész is szokás szerint misére ment, és a többi között az egyik királyleány odahaza maradt, minthogy valami fájdalmat érzett tagjain. Minthogy pedig más senki a házban nem volt mint Nemtudomka, a lova meglátogatta, és kérdezősködött mint szolgál egészsége, és mint vagyon dolgoz? Nemtudomka mindenekről értelmessé tette lovát, hogy meglehetősképen foly a dolga; itten hozott neki egy kantárt, és azt mondotta: hogyha engemet akarsz, csak ezt a kantárt rázd meg, de oly időben, amidőn csak magad vagy: mindjárt megjelenek; már mostanában rázd meg a kantárt: azonnal itt termett egy rézszerű szép ló, és nekie való ruha, akire felöli, és a kertben sebes nyargalással öszveszaladozta a kertet úgy annyira, hogy majdan egészen öszve nem gázolta. Ezt az ablakból jól látta a kisasszony, de mindazonáltal senkinek e felől semmit sem szólt. Amidőn már ezen kárt megtette, megrázta Nemtudomka lova magát, és mindjárt megváltozott, és elment; ő pedig az istállóba teknő alá bújt féltibe, és a kantárt jól eltette, hogy senki arra ne találjon.

Jól vagyon; haza jön már most az öreg kertész, és látja ezen rontásokat a kertben: ilyen adta teremtetten, hol vagy Nemtudomka? gyere elől, majd adok én teneked jobban vigyázni; de az ablakból látta a kisasszony, intett nekie meg ne merje verni; de az csak kiált reá; s minthogy meglátta a lábait a teknő alatt, mondja: gyere ki. Nemtudom. Kihúzta őtet: miért nem vigyáztál jobban? Nemtudom. No várj csak, még egyszer hagyj ilyen kárt tenni, majd adok oztán neked. Nemtudom. Nagynehezen oztán sok munkával meglehetősen öszveigazgatták a kertet, de egész hét alatt minthogy dolgoztak rajta a sok kertészek, tehát még is valamiképp majd oly állapotban és rendbe hozták mint régenten volt. Ezt megtudta a király is: mit volt mit tenni? megmondották hogy azon idő alatt történt, míg a templomba voltunk, és Nemtudomka nem vigyázott, más pedig itthon senki sem volt. No isten neki, csak hogy megint helyre hoztátok egészen. Jövő vasárnap megint elmennek valamennyien misére kivéven Nemtudomkát, és a királyleány magát ismét betegnek tetette, mivel gondolta hogy megint lát majd valakit a kertbe nyargalni. Jól vagyon; amidőn már mind elmentek volt, egy fertály óra múlva Nemtudomka megrázza a kantárját, azonnal ott termett ezüstszerű formába kedves lova; az felült reá, de kétszerite rutábbul elcsúfította a kertet mint első vasárnap. Ezen kártételt a királykisasszony csak az ablakon által nézte, és fájt nekie azon lovon ült szép ifjuért a szíve. Ezek után Nemtudomka leszállott, a ló megrázta magát és elment, amaz pedig elbújt az udvarba. Haza jött az öreg kertész, s majdhogy a guta meg nem ütötte ezen kártételért, meglátja Nemtudomkát az udvarban: no várj, te gaz, majd adok én teneked vigyázást, de ő szokása szerint felele: Nem tudom. Te ilyen adta, szedte vette kölyke, majd tudom én, csak kezembe kerülhess. Nem tudom. A kertet ismét nagy nehezen felékesítették; de harmadik vasárnap, amidőn megintlen, kivéven Nemtudomkát, a templomba mentek, de igaz, a királykisasszony megint betegnek jelentette magát; gondolta magában: talán megint eljön azon szép ifju. Alig hogy elmentek misére, megrázza kantárját Nemtudomka, ott terem lova aranyszínű szőrbe, erre is felült, tündöklött aranyos szép ruhájába, és úgy öszverontotta a kertet, hogy nem egy hamar lehetett megcsináltatni; de ezt már a királykisasszony sem nézte betett ablakon által, hanem az ablakot kinyitotta, és kikönyökölve úgy nézte az ifjat; ezt megpillantá Nemtudomka, oda ugrat és egyenesen az ablakon be hozzája, és megcsókolja kezeit, de semmit nem beszélt. Erre azt mondja a kisasszony: szólalj meg már egyszer, látom én hogy tudsz beszélni, csak hogy nem akarsz, és magadat ostobának teszed. Ezzel kiugratott, és leszállt istállójához; lova elment, ő pedig fel s alá sétált az udvarba. Jól tudta ezt a királykisasszony, hogy ez valami különös ágból veszi eredetét, de csak hogy valamin aggódik; mindazonáltal erről senkinek legkevesebb említést sem tett, hanem mindaddig betegnek csak tetette magát; de már mostanában igazán fájt a szíve, és betegeskedett. Haza jöttek a templomból, látják az iszonyú nagy kárt, kérdezik Nemtudomkát: ki tette ezt? Nem tudom. Miért nem vigyáztál?

Nem tudom. Erre megfogták és meg akarták verni, de minthogy mindég azt felelte: Nem tudom, azt gondolták hogy bolond, azért el is engedték nekie a büntetést. Amidőn már lecsendesedtek, a többi közt azt találja mondani a király, leányának, hogy nézzenek utána már egyszer, hogy férjhez mehessenek, különben megvénülnek. Itten a király mindenféle országbeli királyfiakat és fényes születésű ifju nemzetségeket beinvitáltatott azon okból, hogy amelyikbe bele szeret leánya, legyen bár az akár kicsoda, ahoz adja feleségül. Kevés idő múlva megérkeztek. Amidőn már összevegyültek, kisasszonyai válogattak magoknak, a két első csakugyan királyfiakat szerettek meg, de a harmadik testvérjek egyiket sem szerette azok közzül, hanem – minthogy édes atyám megengedte már, hogy akár gazdag, akár szegényhez mehetek férjhez, hívassa be mind azokat, akik csak udvarunkba laknak. Itten ezen parancsolatra valamennyien megjelentek: egyiket sem választotta magának. Kérdezi: senki nincsen más az udvarnál? Van, de abba csak bele nem szeretsz. A Nemtudomka jöjjön fel. Amidőn bejött a szobába, kérdezi a királykisasszony hogy hívják: Hogy hívnak tégedet, szép ifju? Nem tudom. Erre megcsókolta Nemtudomkát: Én szívemnek szívszerelme, én a tied vagyok, és te enyim. Ezen valamennyien csodálkoztak, de mit volt mit tenni, atyja szavát megváltoztatni nem akarta, és így megesküdtének mind a hárman.

Amidőn már a mulatságban vígadtak volna, Nemtudomka semmit se beszélt, hanem lejött a szobájába. Minthogy észrevették hogy mind a két ifju házasság itten vagynak, épen csak Nemtudomka hibázik, leküldenek hozzája, hogy jöjjön fel: hivatja a király, de ő csak azt mondotta: Nem tudom. Már elmúlt a bál is; azt javaslották a királynak, hogy szégyenökre ne essék, csináltasson Nemtudomkának deszkából házat a palota előtt, ott lakják feleségével egyetemben; ami úgy is lett; ők ketten ott laktak sok ideig. Egyszer kimentek vadászni a két ifju királyfiak, úgymint Nemtudomkának sógorai; és amidőn háza mellett elmentek, mondják neki: Gyere vadászni. Nem tudom. Hiszen majd tudjuk mi, te vén bolond; és elmentek; Nemtudomka pedig megrázza kantárját, anélkül hogy valaki látta volna, megjelent lova rézruhával egyetembe, és elejökbe vágatott, mintha már haza menne a vadászatból. Ezek amidőn meglátják őtet, egymáshoz szólnak: ugyan ki lehet ezen, királyfi? Ez valami külső országbeli princ, még a ruhája is tiszta rézből vagyon. Kérdezik: honnend jön uraságod? nem jönne-e vissza vadászni velünk? Én már elvégeztem a magamét, és mutatja nekik az aranyvadkacsát, hogy mit visz. Ennek meglátására egymás szemibe néztek, és mondják egymásnak: Vegyük meg tőle, ha eladja, nagy becsületet nyerünk mi ezzel. Kérdik őtet, miért adná azt az úr minekünk el? Feleli: pénzért nem, hanem ha azon két gyűrűcskéket nekem adjátok, melybe esküdtetek, úgy oda adom. Ezek egymásnak szemibe néznek, sokáig gondolkoznak, egyszer azt mondják egymásnak: adjuk oda hiszen majd csináltatunk mi eféjét az aranyművesnél, ez által pedig nagy becsületet szerzünk magunknak. Oda adták, és kérdezik: ki lenne személye? Feleletül adta: én, a deszkavári királynak fia. Ezzel egyszeribe elbucúztak, és örömeikbe elnyargaltak, Nemtudomka pedig megelőzte őket, és addig felöltözködött más ruhájába, és kiáll az ajtaja mellé; hát egyszerre jönnek, és mondják: Látod sógor Nemtudomka, miért nem jöttél el, lásd mit vadásztunk! Nem tudom. De tudjuk mi, számár. Ezen megörült a király, minthogy eféjét ebben az országban nem is látott. Másnap megintelen kimentek, és ismét híják őtet: Gyere sógor, vadászni. Nem tudom. A másik azt mondja: Hagyj békét annak a bolondnak. Nem tudom. Ezzel elmentek, de Nemtudomka megintlen megelőzi őket ezüstsín szőrű lovával, és magán is azonféle ruha ékeskedett. Amidőn megszemlélték őtet, egyik azt mondotta: az a tegnapi királyfi! a másik mondja: nem az, mivel az rézruhába volt. Megszólítják őtet, hogy nem jönne-e vissza velek vadászni? Nem, mivel már én elvégeztem, és mutatja nekik az aranyzarvast; akik ezt megszeretvén, ismét kérdik: miért adná el nekik? Barátim nem egyebért, hanem ha azon aranygyűrűket hagyjátok homloktokra sütni, úgy oda adom. Egymás szemibe néznek – jóllehet ámbátor fájni fog, de a haj alatt senki sem fogja látni. Azonnal reá sütötte homlokokra az aranygyűrűket, ámbátor szívekre szolgált, de még is örömeikben azt nem érezték annyira: és megint kérdezték tőle: kihez volna szerencsájök? A deszkavári királynak fiához. Ezzel elbucúztak tőle, és elnyargaltak; de Nemtudomka újonnan megelőzte őket, és kiállt a kapu eleibe a maga közönséges ruhájába, és amidőn megjöttek, csúfolták: Látod, te vén banya, mit vadásztunk? miért nem jöttél ki?

Nem tudom. Mivel eszed nincs. Nem tudom. Amidőn a király eleibe felvitték, százszortább megörült, és dicsérte őket. Harmadszor amidőn kimentek volt, szokások szerint hívták sógorukat, de csak Nem tudom felelettel hagyta őket elmenni; most is úgy jártak. De megintlen elejekbe lovaglott, arany szín szőrű lovával, és olyféle ruhájával Nemtudomka, és amidőn meglátták őtet aranyos ruhába, azt találták egymáshoz mondani: Valósággal megint a deszkavári király fia jön vadászatról, jóllehet ugyan aranyruhába jön, de mindazonáltal még is annak kell lenni. Amidőn már jól közelgetett, reá ösmertek, és kérdezik tőle: honnend jőne azon pompás öltözettel? Vadászatról. Hát mit vadászott? Ó igen gyönyörű szép aranytűzöket. Ezt amidőn meglátták, majd meghaltak érte, és újonnan kérték tőle. Oda adom ezt is, de csak ha az akasztófát hátatokra hagyjátok sütni. Ezen fájdalmat ugyan gondolhatták magoknak, de mindazonáltal eltökéltették magokba: nem látja azt senki a hátukon, hagyjuk reá sütni; amint meg is esett. Itten ellovaglottak haza a szép vadállattal. De jóformán megszenvedtek érte; és nagy dicsekedéssel a király eleibe mentek a hozott vaddal, amiért jobban megörült mint a két első hozott vadállatnak. Nemtudomka pedig, amidőn elváltak egymástól, leszállott lováról, és ez azt mondotta nekik: Ime általadok három tarisznát, nem sokára háborúja fog lenni feleséged atyjának az Kukorica Marci királylyal, és amidőn látni fogod, hogy már igen veszt, tehát rázd meg kantárod, majdan ott terem, és mi is fogunk mint esmeretlennek az ő segítségére menni. Az első zacskónak olyan tulajdonsága vagyon: amidőn akarod, mindenféle katonák jönnek ki belőle; a másodikból, akármennyi muníciót akarsz, annyit kaphatsz; a harmadikból pediglen élelmet amennyit csak kívánsz. Amidőn már elvégezték beszédjeket, ő a maga ruhájába felöltözött, és haza ment. Már akkor pedig mindenütt keresték hogy hová lehetett? Kérdezi a felesége őtet és a sógorai is: hol voltál, Nemtudomka? Rosz hír vagyon, háborúnk lesz. Nem tudom. Másnap már, minthogy a Kukorica Marci királytól oly parancsolatot hoztak hogy reggel a csata elkezdődik, kénytelenítették elkészülni, és a megrendelt órára az ifju házas királyok is kimentek. Amint hadakoztak, Kukorica Marci úgy megverte a király népeit, hogy már alig volt erejek; egy szóval, ha egy napra pihenést nem adott volna nekik, az országból is kiverte volna. Itten haza való jövételekor az egész udvar szomorúságban volt, kivált Nemtudomka felesége, mivel mindég gondolta: mit csináljon ő a boldogtalannal, ki beszélni, sem mást mit tenni nem tud. Kérdi őtet azért: Lelkem, mit csináljak én már mostanában, ha az atyám országát elveszti, hogy éljünk? Nem tudom; de mindig örült; estve pedig megfogta feleségének gének a kezét, és hozza őtet egész az atyja házáig; épen akkor vacsoráltak. Ezek csodálkoztak ezen az ő megjelenéseken, holott soha sem szoktak eljönni sem ebédre, annál inkább vacsorára. Amidőn beérkezett, nevetett, örült, és kiabált: Nem tudom, és mutogatta kezével hogy itten akar vacsorálni feleségivel. Nagyon is szívesen fogadták őtet, mivel ily jó kedvében még soha sem látták. Amint vacsora közt beszélgettek egyről másról, megszólamlík egyik sógora: Én nem tudom, minek örülhet ez a Nemtudomka, holott mostanába szomorkodni kellene. Azokra szavakra felugrik, és botját kezibe veszi, s örömmel teljesen kiabálja: Nem tudom, több ízben is, és forgatja botját, vág mindenfelé, és csúfolja őket mutogatással, hogy mit félnek, nem tudom. Akkor megüti melyit, és az egekre mutatott ezen mondással: Nem tudom. Felkeltek feleségivel egyetemben, megcsókolták atyjának kezét, a többiek is egymástól elváltak, és ezek ketten haza mentek aludni. Csodálkozott mindegyik ennek az ő víg napján. Másnap reggel korán már mindenek fegyveresen az utcákon állottak; amint két sógora Nemtudomkának ment a palotából ki, által ugrattak hozzája, és mondták: Gyere, sógor, verekedni, tegnap úgy is eleget hadarásztál. De ez szomorúnak tetette magát, és mondta: Nem tudom. Ezek után elmentek, s a midőn a sógorok már jó messzi voltak a katonasággal, Nemtudomka megrázta kantárját, mire ott termett jó lova, és mondotta neki: No, édes gazdám, meg vagy már szabadítva, megtartottad szavadat, ezentul szabad már beszélned. Kiki gondolhatja, mely örömmel lehetett szegény Nemtudomkának hogy szabad volt már beszéllenie. Lovát bevezeti udvarába, és beszalad feleségéhez ezen mondásokkal: no angyalom, szép feleségem, ne félj már többé, ne is szomorkodjál, mindenek jól fognak végződni. Hogy megörült a felesége, azt kiki képzelheti; mindazonáltal ő megtiltotta nekik, hogy felfedezze még atyja előtt is hogy beszéllni tud, és háborúba megy. Legottan is előtte páncélos ruhába felöltözött, lovára felült, megcsókolta őtet, és elment.

Alig mentek ki a városból, a tarisznyát megfordították, és annyi katonaság lett egyszerre, hogy csak szörnyűség volt; mindig odább közelgetnek hozzájuk, és épen akkor Kukorica Marci király, feleségének atyját már nagyon megverte: de amidőn meglátta hogy hátulról is jön egy nagy sereg nagy futással; még jobban megijedt volt, de Nemtudomka fejér zászlóját előre küldötte volt: hogy ne féljen, az ő segítségire mindjárt ott lesz. Kérde a király: kihez lenne szerencséje, és mint, érdemelte meg ezen szeretetet? Én a deszkavári királynak fia vagyok, a többire leszen még szerencsénk beszélni; addig is megcsókolták egymást. Most Nemtudomka az elfáradt katonákat hátra küldötte, és a magáét rukkoltatta előre. Amidőn már két jó óráig viaskodtak volt, úgy tetette magát a deszkavári király fia, mintha megsebesítették volna, csizmáját keresztül szúrta, és vért öntött beléje, mindazonáltal magát úgy tetette, mintha ő azt nem is látná és hátra szaladott, s mondja: no kedves esmeretlen király, ne busúljon, a mi részünkön lesz a győzelem, de én rólam se felejtkezzék meg. Itten nagyon lekötözte magát a király, hogy akármiben lehet szolgálatjára lennie, azt mindenkoron teljesíteni fogja, egyszer csak azt mondja: Deszkavári király fia, meg vagyon maga sebesítve! Hol? A lábán, és vér is fut belőle. Kérem tehát adja le nyakáról kezkenőjének felét, hadd kössem be. Hát ha az ingit kérte volna, nem adta volna-e oda? Azután megint elment a viaskodás piacára, és Kukorica Marci királyt úgy megverték, hogy egész az országaig visszakergették, és ötet sok adóra kötelezték, melyet sokáig fizetett is.

Itten elmúlt a háború. A deszkavári király fiát hítták magokkal, embereivel egyetemben, hogy annál jobban meghálálhassák nekik erántok mutatott szeretetét; de ez megköszönte, hogy el fog jönni másnapra. Itten elbucszúztak egymástól; ő, mintha itten pihentetni akarta volna katonáit, leült, és ők nagy örömmel elmentek. Mikor már jó messze voltak, zacskókba szedte ármádáját, a maga lovával frissen hazament; lova itten eltávozott, ő pedig levette otthon páncélos ruháját, és feleségének itten elbeszélte mely szerencsésen lett vége a harcolásnak, és még egyszer kérte, csak ne szóljon senkinek semmit is, hogy tegyen először sógorain egy megérdemelt csúfolódó tréfát. Azért meg is hagyta feleségének, hogy víg legyen, ő pedig beszélni semmit sem fog; utóljára arra is megtanította feleségét, hogy említse: nem hiába mutatott Nemtudomka az égre, és mindig örült: hát öröme is vált a mi szomorúságunk; máskülönben hogy kérdezze meg sógorait, micsoda vitézségeket vittek véghez, és miért nem vitték el Nemtudomkát erővel hadakozni; legalább megtanult volna ott beszélni. Itten hallják a muzsikaszólásokat. Kimegy Nemtudomka az ajtó eleibe, és nagy szomorúan nézi őket; de két sógora rá kiált: No te ingyenélő, mért élsz a világon, ha mindig csak otthon henyélsz? lásd, mi veszekedtünk, és erőszakkal mindeneket meg is nyertünk. Nem tudom. Nem hiába mondotta ő valóban nem tudom, de igazán el is találta. Estve aztán nagy multság van, ahol mindenféle nagy és kis urak megjelentenek az egész udvari személyekkel egyetemben. Itten mindnyájoknak kedvek volt, csak épen Nemtudomka egyszerre kiszökött onnend, és elment házába, és köröskörül felállította háza előtt ágyúit katonáit őrizésképen. Azon alkalmatosság alatt meghasználta felesége a feltett kérdéseket mind, de csak az ő sógorait dicsérték; és mikor arra a kérdésre kellett volna felelni: „miért nem vitték el Nemtudomkát magokkal, legalább megtanult volna beszélni;“ hát azt mondják nagy fitykén: Bolondot oda vinni? ugyan gondolat! Minthogy ottan a szobában nem volt, a király utána küldötte legfőbb generálisát hogy híná fel; de amidőn generális uram meglátta a sok fegyveres katonákat, visszazaladt, és jelenti hogy oda követségképen kellene menni, ki tudja mi van a dologban? Mindjárt egynehány katonákkal bement hozzája, és mondja: a király hívhatja, jönnie fel; és megszólamlík: tőle mint atyámtól ugyan nem érdemlem, de addig fel nem megyek míg ő maga le nem jön hozzám. Amelyet mikoron megmondott a generális, a király lejött hozzája, de már akkor a sok katonaság onnend elveszett, ő pedig letérdepölve várta őtet, úgymint a királyt. Amidőn ez belépett, kezét kérte, megcsókolta, és felkelt: köszönöm édes atyám nagy megalázódásodat. Most bíboros bársonyos királyi, ruhájába, felöltözködött, s kérte atyját hogy a többiek előtt praesentálja. Mindegyik csodálkozott, hogy oly szép ifju volt, és megszólamlott, feleségét pedig a többiek előtt megcsókolta.

Beszélnek most a deszkavári király fiáról, hogy ha az nem lett volna; elvesztünk volna; kérdezi tőlök Nemtudomka: Ösmerik-e még ezt a kezkenőt? Ó igen is. No tehát nem kell már keresnünk

őtet: én azért neveztem magamat úgy, mivel deszkaházba laktam. Megmutatja a két aranygyűrűket: Ki ösmerné ezt magáénak? A két királyleány mindjárt, egyik is, másik is, azt mondja: Az enyém. No tehát, hogy megismerjék a ravasz erkölcsű embereket, ezek a két szemtelen sógoraim adták énnekem az aranyvadkacsáért, amelyet ha nem hisznek, nézzék meg a homlokukra sütött bélyeget; és az utóbb hozott vadállatért hátukra az akasztófát sem szégyenlették reásüttetni. Ezt mindjárt megvizsgálták, és valósággal úgy találták. Nem volt itt többé kedvesebb ember mint a született királyfi Dániel, az úgynevezett Nemtudomka, akinek is a királyságot általadta felesége atyja, és megkoronáztatott Angliába, London városába, és két sógorai régi becsületeket elvesztették szemtelenségek miatt, és így szerencsésen éltek együtt mindnyájan, míg meg nem haltak. A lovat pedig mindig magánál tartotta.

XIV. LEÁNYSZÍN BÁLINT ÉS GYÖNGYSZÍN ILONA

Volt egyszer a világon egy király, a kinek két gyermeke volt, egyik fiú, a másik pedig leány. A leány olyan szép volt, hogy széles e világon társa nem volt; a fiút nevezték Leányszín Bálintnak, a leányt pedig Gyöngyszín Ilonának; és azt a bátyja oly annyira szerette, és nagy szeretetből kívánta hogy mindenkoron előtte és vele legyen; de minthogy az épségesen nem lehetett hogy mindig szem előtt legyen, egész országába kurrenseket eresztetett, hogy ahol csak egy képiró találtatik, oda jöjenek valamennyien az ő tulajdon házába. Akkor egész országában a kik csak képirók voltak, valamennyien megjelentek; és a hűgát eleikbe mutatta, hogy, ha úgy le tudnák őtet venni, amilyen valóban volt, ő felette igen nagy ajándékot adna nekik. De a képirók közel sem jártak hozzája, nem hogy le tudták volna valósággal rajzolni. Amidőn már látta a királyfi hogy azok semmire sem mehetnek vele, azt mondja nekik: Tudnátok-e még képirót országomban, aki meg nem jelent volna? Felséges királyfi, már senkit egyebet nem tudunk; egy öreg maradt el tőlünk az úton, aki nem győzött velünk jönni. Akkor mondja a királyfi nekik, hogy várakozzatok addig, míg ide érkezik. Akkor oda érkezett az elmaradt öreg képiró, és megmutatták neki a királyfinak hűgát, de még jól rá sem vetette szemét az eljött öreg, hogy azonnal kicsukta magát egy különös szobába, és huszonnégy óra alatt úgy lerajzolta, hogy még hétszerte szebb volt, mint a leány valójában. Itt a királyfi a lerajzolt képnek igen felette megörült, s a képiróknak jó-e, s bő ajándékot osztogatott, és azután széllal bocsátotta ismét az országba.

Itt a királyfi úgy annyira örült a képnek, még jobban mint ha hűgát láthatta volna, és azt mindig szeme előtt tartotta és forgatta. Egyszer kimegy a Veres tengernek partjára sétálni, ő pedig a képet mindig nézegette; egyszer nekie jött egy nagy forgósél, a képet kikapta kezéből, és bevitte a tenger közepire. Itten a királyfi ezen szerencsétlenségen igen nagyon megszorodott, hogy mely nagy nehezen tett reá szert, és még is ily véletlen nem reménylett szerencsétlenségből elvételét tőle; azután haza megy a királyfi bűjában. Az anglus királynak pedig volt itten hat halásza, és mindég hajtotta őket a tengerbe halászni, mondván hogy addig haza se jöjenek, míg az ő kedvére való halat nem fognak, különben mindnyájokat felakasztatja. Itten a halászok, amidőn a tenger közepire érnek, meglátják a képet, hogy a víz tetejébe lebegett; a halászgazda tehát azonnal felvette a vízből, és mindjárt mondja a többieknek, hogy vigyük mi meg ezen képet a királynak, hogy talán még nagyobb örömet okozunk nekik, mint ha halat fognánk. Ezek után visszafordultak. A király meglátván hogy az ő halásza oly hamar visszajönnek, nagyon csodálkozott hogy mi dolog legyen az, holott másszor öt hat napokig is odakint halásztak, és még is alig kaphattak kedve szerint való halat. A halászok pedig kiszálltak a csónakból, és felvitték a képet a királynak eleibe, itt a király annak igen nagyon megörült, s azt mondja a halászoknak hogy többet ne menjenek ki soha halászni, amint van, mindenekbe szabadosok lesztek mint magam. Oly kegyelmet kaptak a halászok. Akkor a király a városba volt tizenkét tanácsos uraival, és mindjárt behívatta őket udvarába, és a képet elejekbe adja: Halljátok-e? ha tik ezt huszonnégy óra alatt ki nem tanácsoljátok, hogy hol lehet azon leány, aki itt le vagyon írva, és nekem meg nem mondjátok, hát én valamennyiteket erős büntetés alá vettetek. Akkor a tizenkét tanácsos urak annyira tanácskoznak, majdhogy meg nem bolondúlnak valamennyien, mivel a legöregebbik úgy is olyan félesű volt, s mondja a többieknek: Halljátok-e, hogy tudnánk mi azt amit soha sem láttunk avagy hallottunk, a királynak megmondani? hanem gyerünk fel a királyhoz, és mondjuk meg nekik, hogy mint lehetne ezt minekünk megmondani, amidőn soha semmit felőle nem hallottunk? hanem ne úgy cselekedjék azzal felséged, hanem eresztessünk széjál kurrenseket az országokban, ahol csak van egy herceg avagy gróf, s báróknak fiai, és ahol csak királyságok is vagynak, hogy jöjenek ide az anglus udvarba. A király csakugyan szavukat fogadta a tanácsosoknak, és a megjelent királyfiak és más úrfiak eljövele után nagy pompát tartott, kik közt volt Leányszín Bálint is. Az anglus királynak tehát, amidőn legjobban áll az ebéd, mondják tanácsosai: tegye ki az asztal közepire azon képen, akkor majd meglátja a felséges király, ki tud el leány felől valamit, avagy ösmeri, mert úgy megesik

rajta a szíve, hogy a szemiből kiesik a könnyű, és le kell nekie azt törölni; abból tehát megismerheti felséged aki afelől valamit tud; akkor csak menjen és szóljon nekie egyet, hogy várakozzék mindaddig, míg valamennyien széjel nem mentek és vége nem lesz a mulatságnak, hogy némely beszédit vele közölhesse.

Ezek után a király, amidőn már legjobban állt a déli ebéd, kitette a képet az asztal közepire, a királyfi meglátja a képet, s ezen meglátásra csakugyan úgy megesik rajta a szíve, hogy a szemiből kiesik a könnyű, ki kellett a szemeit törölni. A király mindjárt gondolta magában, hogy Leányszín Bálint, királyfinak kell felőle valamit tudni, és oda ment a hátához, és mondja nekie: Várakozzál utóljáig, míg vége lesz a mulatságnak, kevés beszédem fog veled lenni. Amidőn már vége lett a mulatságnak, valamennyien széjel mentek a királyfiak, csak épen a Leányszín Bálint királyfi maradott az anglus király udvaránál. Akkor mondja nekie a király: valld meg igaz lelkedre, hogy tudsz valamit a kép felől, ne félj, nem lesz semmi bajod; láttam, hogy senkinek egyébnek meg nem esett rajta a szíve, csak teneked. Ezekre mondja Leányszín Bálint királyfi az anglus királynak: hogy ne tudnék én felőle, felséges király, midőn ezen képnek formája az én testvérem? No tehát hogyha teneked testvéred, húgod, nekem feleségem lesz. Akkor azonnal levelet küldöttek előre, hogy úgy készítse magát el Gyöngyszín Ilona, hogy az anglus király megy bátyjával érette, hogy feleségül elvegye. Volt pedig odahaza egy mennydörgős vén gazdasszony, akinek volt egy eladó leánya; ennek a fogai akkorák voltak, hogy, három rőf fátyolt vett, és azzal takargatta fogait. Így a vén asszony mindjárt lement a pincébe, és a hordókat valamennyit méreggel tele eresztetett, és úgy lecsalta Gyöngyszín Ilonát a pincébe, hogy majdan ott veszt, és a maga leányát adja az anglus királynak; de Gyöngyszín Ilona észre vette, és egy cseppet nem ivott a kínált borokból. A vén asszony látta már, hogy itten el nem veszejtheti s hogy egyszer majd haza is érkeznek, akkor zsebéből kikapta a nagy konyhakést, és Gyöngyszín Ilonát keresztül döfte, és a hordók közzé vetette, hogy meghalt; azután felment szobájába, s a nagyfogú leányát Gyöngyszín Ilona ágyára fektette. Amidőn már az anglus király Leányszín Bálint királyfival házokhoz értek, itt bemennek a szobába; amidőn meglátta az anglus király a leányt: hohó Leányszín Bálint, mondta, ha én ezt tudtam volna, hogy ilyen a te húgod, nem hogy érette jöttem volna, de még csak meg sem mozdultam volna. Akkor mondja a vén asszony: Ó felséges király, nem ilyen volt ám, amidőn a bátyja elment – hanem ha szép volt a kép, kin le volt rajzolva, maga még hétszerte szebb volt; de minthogy sokat sírt rítt bátyja után, nagyon elmásult a színe. Akkor mondja a király: hogyha úgy van, mégis elviszem, hogy hiába ne jöttem; de három esztendeig nem leszek vele. Itt a vén asszony megtanította; leányát, hogy, ha hozzája áll az anglus király, kérje őtet, ezen öreg gazdasszonyunkat hadd vigyük magunkkal el, mivel itten is már régi szolgám volt, s hogy ott is jó lesz valami szakácsasszonynak; de a király nem akarta elvinni a maga udvarához, mivel ottan nem szükséges, minthogy ottan minden szolgálatban vagyon ember, mégis oztán a leánynak szavát nem akarta megvetni a király: hogyha tehát úgy vagyon, még is eljöhet velünk. Itten mindjárt befogtak hat bokrétás lovat hintóba, s amidőn már be volt fogva, beültek ők hárman a hintóba, a vén asszonynak pedig hátul volt a helye zsákon. A király és királyfi semmit sem tudtak afelől, hogy a vén asszony úgy elvesztette Gyöngyszín Ilonát, és miben mesterkedik; mert a vén asszony leszaladt a pincébe, és Gyöngyszín Ilonát bedugta egy zsákba, és felvetette a bakra, és felült a teteibe, és úgy indultak útnak Anglusországba. Amidőn már a Veres tenger közepe felé értek volna, itten a vén asszony felvette a zsákot, és belehajította a tengerbe hogy szinte zuhant. Akkor kitekint az anglus király a hintóból: hallod-e te vén kutya, mit vetettél most a vízbe? Azt feleli a vén asszony: mit vetettem, felséges király, egy zsák korpát hoztam, de a lovakra nehezteltem, azért vetettem belé. Akkor mondja a király: hallod-e te vén kutya, minek hoztad te a korpát az én országomba, midőn ottan több liszt van mint nálatok korpa?

No de már most hagyjuk a bevetett Gyöngyszín Ilonát a Veres tengerbe, és gyerünk velök haza. Amidőn már haza értek, itthon áll a nagy multság és lakodalom, és ennek is már vége vagyon, a vén asszony pedig szakács lett az anglus király udvaránál, és Leányszín Bálint királyfi is csak ott lakott az anglus király udvaránál. Itt pedig az én vén asszonyom azt mondja alattomban leányának; Hallod-

e te, édes leányom, hogy veszítsük mi el innét a királyfit? ha ez itten marad velünk az udvarnál, utóljára még kivégez bennünket a világból. Itten a vén asszony mit cselekedett? Reggel felmegy a királyhoz, és mondja nekie: hallod-e felséges király, hogyha a Leányszín Bálint királyfit el nem vesztet udvarodtól, hát fejei személyeid nem jól járnak miatta, mert így meg amúgy cselekszik velök. A sok hazugságok által így elárulta az anglus királynál őtet; ezen pedig az anglus király nagyon megharagudott, és mindjárt felhívatta a maga szobájába a királyfit: hallod-e, nagy panasz jött reád: ha te azt el nem hagyod, és még egy jön panasz reád, majd meglátod mit csinállok veled. Ezen a királyfi felette nagyon megszorodott, mert nem érezte magát semmibe bűnösnek, és még is ilyen bajba esett véletlenül, s az nap nem tudta hogy mit csináljon bűjába; gondolkozott a királyfi, és mindig azon, micsoda erkölcstelenséget tehetett volna? Hanem itten a vén asszony nem hagyta abba; második reggel ismét felment a királyhoz: felséges király, hogyha el nem vesztet őtet az udvartól, bizonyosan nem jól járnak fejei cselédjeid miatta, mert így meg így cselekszik. Ezekre az anglus király még jobban megharagudott, hogy ismét olyféle panasz jött reá: ha te még sem hagyod el, és még egyszer panasz jön, mindjárt szobámba fogsz jönni, azonnal keresztül szúrlak kardommal. Itten a királyfi még jobban megijedt volt, mert nem érezte magát semmibe bűnösnek, és hogy mely ártatlanul kell nekie a világból kimúlni. Itten második nap is abban maradt a dolog, ő pedig búsul és gondolkodik: még is micsoda hibát követhetett volna el? Hanem az ördögös vén asszony nem hagyta abba; harmadik reggel is felment a királyhoz: felséges király, bizonyomra mondom hogy, ha mai napnál tovább itten fogod őtet hagyni, még a feleséged sem jár jól miatta, minthogy így meg így cselekszik. Még jobban megharagudott a király; és itten a királyfit ismét felhivatja magához. Amidőn belépett a szobába, nekie ugrik az anglus király, és önnön kardjával keresztül taszította; azzal a királyfi mindjárt meghalt. Azonban a király mégis nagyon megbánta tettét, hogy ilyen szép ifju királyfit kivégezett ezen világból; és azonnal egy zsákba dugta őtet, és a maga szobájába felállította ajtaja mellé. Eféléképen vesztette el a vén ördög mind a két ártatlan testvéreket a világból.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.